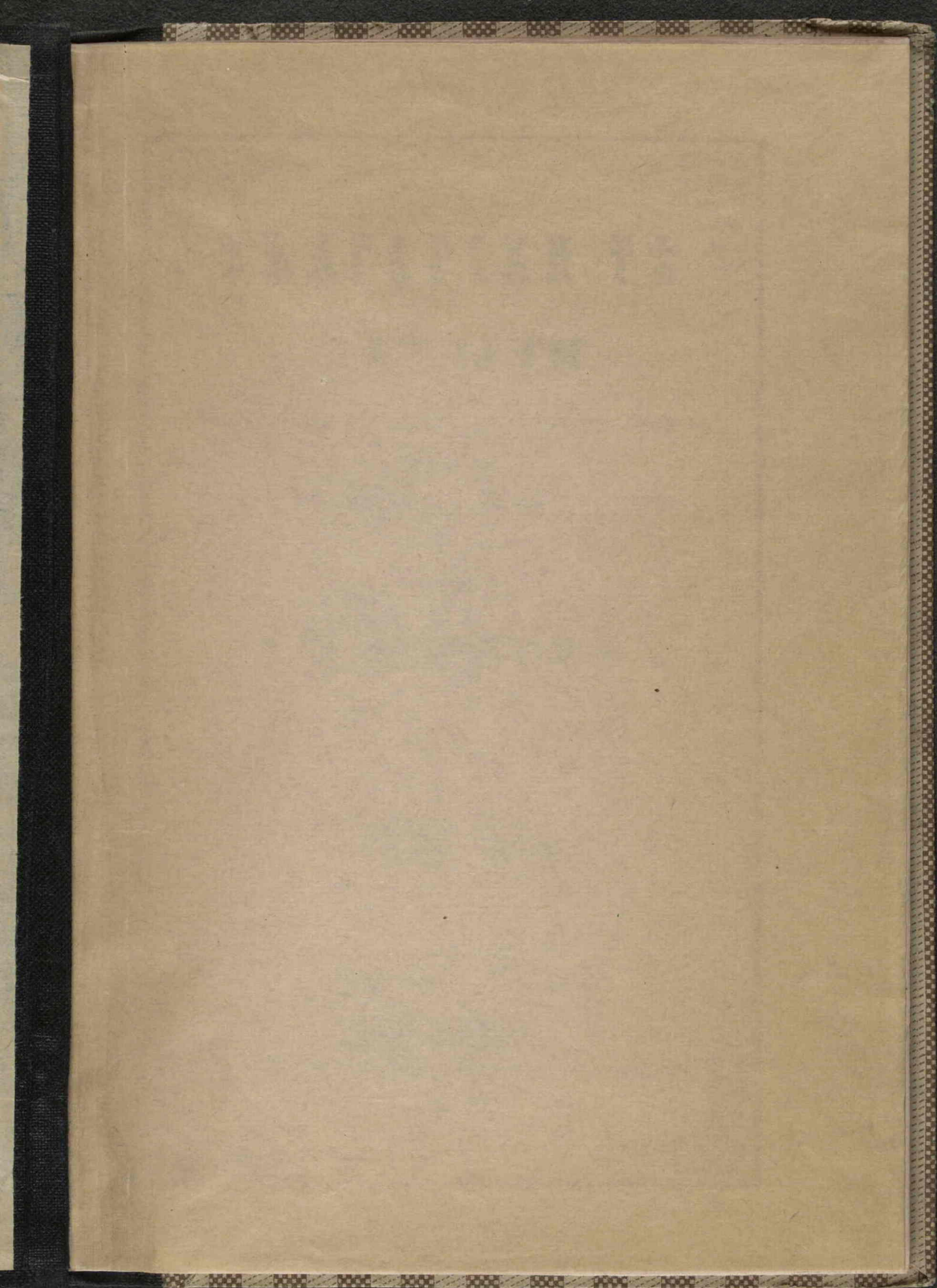
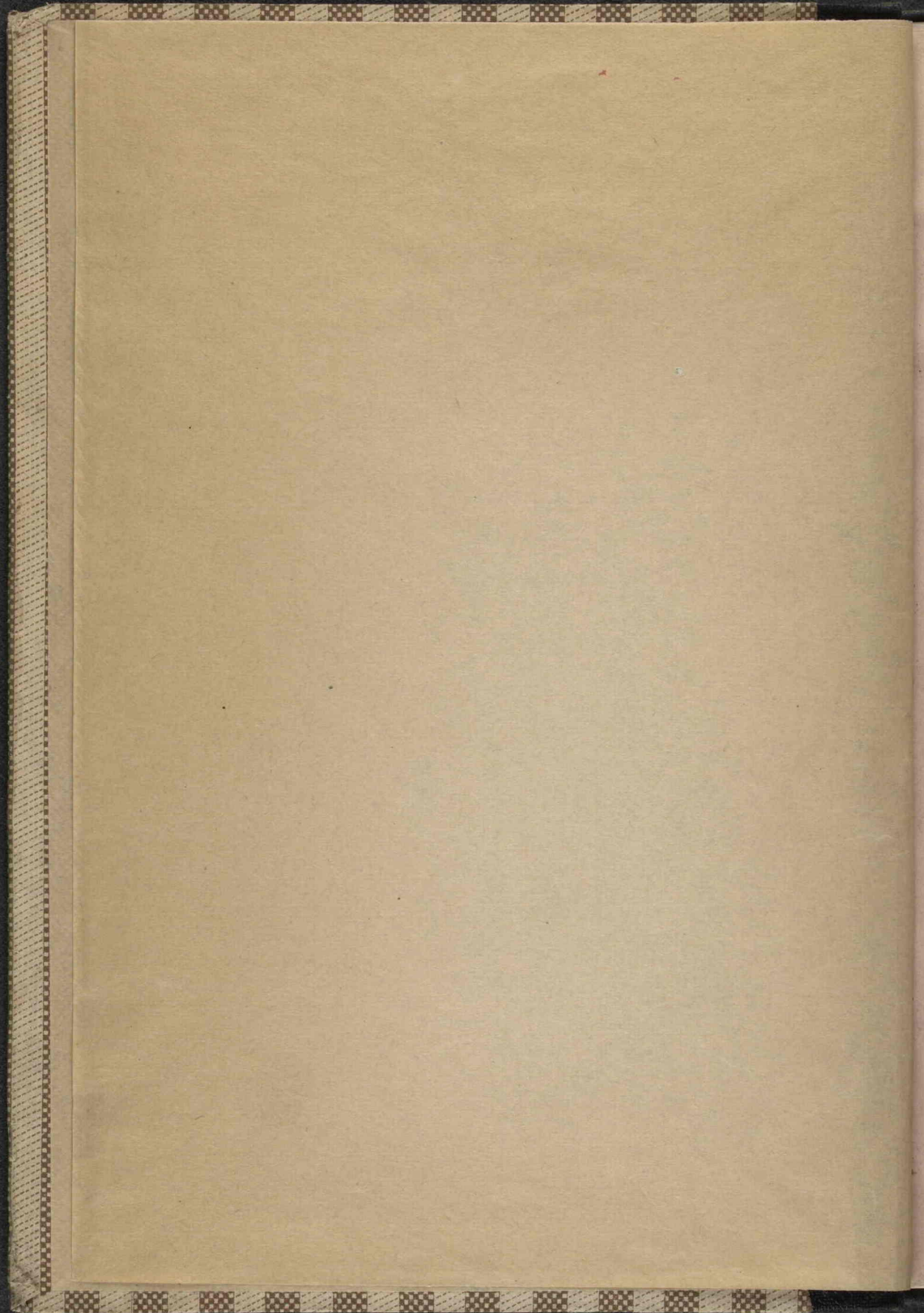

RARE BOOK
COLLECTION

№ 868/п. - Б. Т. - 18.

БЪЛГАРСКИ ТЪ

ХАЙДУТИ

*Тъсно то начяло и тлъсна та постоіана борба съ
Турци тъ,
отъ падения Българияй дѣ днѣшны тѣ времена.*

ОТЪ

Г. С. Раковскаго.

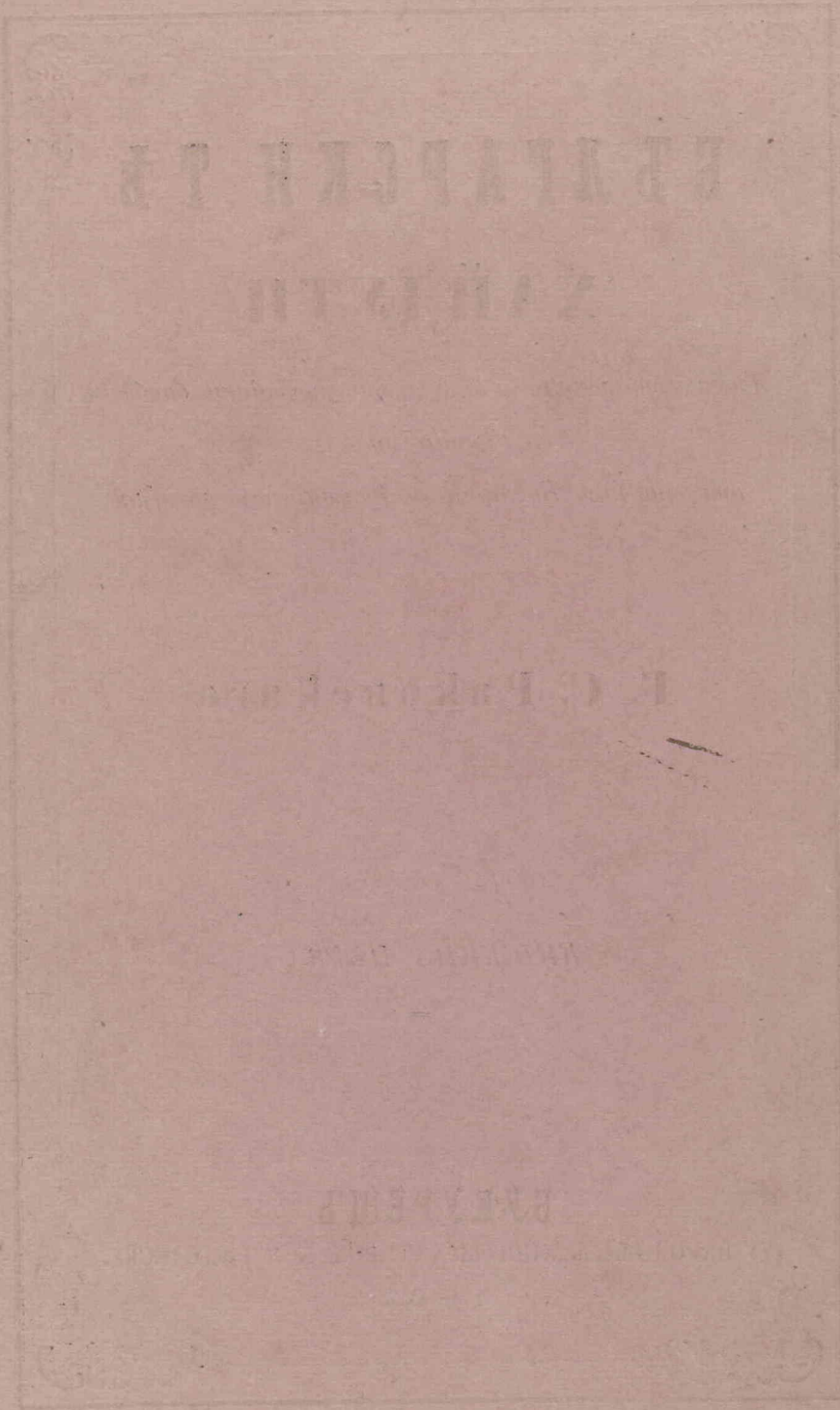
КНИЖИЦА ПЪРВА.

БИБЛИОТЕКА на
Тодоръ Д. Плочевъ

БУКУРЕЩЪ

У НАРОДНЪ-ТЪ КНИГОЧЕЧАТНИЦЪ К. Н. РАДУЛЕСКУ.

1867.

ERRATA

TABLE

R. C. PARSONS

1885

№ 868/n.

БЪЛГАРСКИ ТЪ

ХАЙДУТИ

Тъхно то начяло и тъхна та постоіана борба съ Турци ть,
отъ падения Българий де дньшны ть времена.

ОТЪ

Г. С. Раковскаго.

КНИЖИЦА ПЪРВА.

БУКУРЕЩЪ

У НАРОДНЪ-ТЪ КНИГОПЕЧАТНИЦЪ К. Н. РАДУЛЕСКУ.

1867.

БИБЛИОТЕКА на

Тодоръ Д. Плочевъ

10/28/50

ИЗДАНИЕ 12

ХАРИТИ

Това е книга в която се съдържат всички песни и народни песни

Горо лю Горо зелена!
 Имаш ли водж студенж,
 Имаш ли сѣнкж дебелж
 Кату за нази юнацы?
 . . . . .

(Народна тьсен).

КНИЖНИ ВЕЩА

6
 Сору _____

5790H

JUN 28 1950

Городъ Д. Д. Д.

И з в ѣ с т и е

Това съчинение е раздѣлено на пять главны отдѣленія, кои съдържавжтъ слѣдныя :

1°. Прѣдварительни тѣ причины падения Византийскаго царства; начало то на турско то вѣтхпванье въ Европж и на паданье то имъ въ Българиж; първи тѣ имъ битки съ Българы тѣ до падение то на прѣстолны тѣ българскы градове и на царско то домородство.

2°. Начяло то на отгглины тѣ въ планины тѣ народны войводи; тѣхны тѣ частны битки съ турцы тѣ; поіавленне то на хайдушкы тѣ четы; разіасненны на нѣколко си народны пѣсны относіашты ся на той-зи прѣдмѣтъ.

3°. Конечно то покорение на Българиж отъ турцы тѣ; тогавашна та турска политика и приемжщества та кои то сж давали на Българы тѣ за да ги полесно покоржтъ.

4°. Каква политика е слѣдовала Турция съ Българы тѣ поущтряіама отъ фанариотско то гръцко духовенство и проч.

5°. Описание развитія народнаго духа за по-обшырно движение политическаго живота, кое започва отъ 1821 до 1867.

За улеснения же на срѣдства та ште ся издава въ малкы книжицы подъ брой.

Съчинитель.

П Р Ъ Д Г О В О Р Ъ

Европѣйскаѣя всеобщта повѣстность твърдѣ мимоходомъ и въ общтѣ само поглѣдѣ е записала онажъ страшнѣ повременость, коѣа то потъреи и погрози цялѣ Европѣ, т. е. първое поѣавление на турцы тѣ въ тыя прѣдѣлы и тѣхны тѣ ужасны упутошеныя коихъ тии свирепи диви азиатскы пълчишта нанесохъ отъ дѣ то поминахъ! . . . .

Никой народъ на свѣта не е учинилъ толкова голѣмы злины чловѣчьскому роду колко то е сторило това турско племя! Никой другъ народъ не е учинилъ толкова обшырны и всеѣстрѣбятельны упутошеныя и разореныя по свѣта, ни ти тѣй немилостиво и звѣрескы е постѣпилъ съ завладены тѣ отъ него народы, какъ то сѣ постѣпили въ общтѣ мухамедани тѣ! Зашто то тии сѣ искали мѣчомъ да имъ налагѣтъ *алжоранскаж* наукѣ, коѣа при други тѣ прибавѣя, вѣрующыимъ ѣж, да убивѣтъ невѣрующыи тѣ въ пророка имъ или да ги товарѣтъ съ такыва тѣшкы даждыя и насилствены налозы кои то докарѣтъ живота подданымъ по-горчивѣ отъ смърти!

Кога то чловѣкъ размысли и си напomini само еднѣ малкѣ члѣсти отъ неизброины тѣ узлобленыя и упутошеныя коихъ то тѣй-зи звѣрообразни людие, турцы тѣ, нанесохъ и въ тры тѣ члѣсти земнаго крѣгы, въ Азиѣж, Африкѣж и Европѣж, потоцы тѣ на невиннѣ тѣж чловѣчьскѣж крѣвь коѣж то пролѣхѣж, настрѣхѣтъ му косми тѣ, ужасава ся ума му и незнай, ни ти можи, да изнамѣри рѣчы подобны да изрази голѣминѣж тѣж и крайность тѣж на тѣхнѣж тѣж лошавинѣж!!!

Живѣѣаштыѣ въ днѣшныя вѣкъ чловѣкъ, а най-паче младо то днѣшно поколение, никакъ не можи да събере въ ума си, да си въобрази и да повѣрва: да ли е възможно носѣаштыѣ образъ чловѣка, да достигни до такавѣж еднѣ звѣрескѣж свирѣпость, да има такава едно немилостиво каменно

сърдце, та да учини подобнимъ себѣ толкова и такива ужасны злочинства! Никакво обаче друго свѣтовно събытие не е по-истинно и тѣжѣ добрѣ познато колко то сѣхъ познати турскы тѣхъ всеобшты злодѣйства и бѣснела! Живы же и до днѣсь іоште доказательства сѣхъ разсыпи тѣхъ и развалины тѣхъ кои то сѣхъ виждѣть по сичкы тѣхъ мѣста до дѣ то ся е простирала тѣхна та губительска власть, до дѣ то е постигилъ тѣхнѣй упутошительнѣ кракъ!

При всичко това образована Европа, Христіанска Европа, коіа гордо ся проывква чи образовава и вчеловѣчка свѣта, коіа сѣхъ рѣчы дебелы ся показва чи изгонила ушь губительство то и мѣчительство то, не само отъ Европѣйскы тѣхъ прѣдѣлы нѣ іоште и отъ крайшта та на дивѣхъ Африкѣхъ и далше, прогласѣва же *правда народности*, ученаіа, казваме, Европа глѣда прѣдъ себѣ си, въ срѣдѣхъ тѣхъ на найхубавыи Европѣскы прѣдѣлы и въ той-зи іоште вѣкъ, чясто да ся подновѣвѣть ужасны кръвопрелитыя и насилствыя отъ мусулманскаго пупостовѣрія, надъ свои тѣхъ въ Христѣ братыя; слуша жалостны тѣхъ и скърбны тѣхъ плачеве на невинны тѣхъ жьрты и сичко това ся потѣпква на дипломатскыя лукавѣ столѣ въ ползѣхъ на народоубийственѣхъ тѣхъ имѣ политикѣхъ!...

А най-срамотно то за чьловѣчештинѣхъ тѣхъ е: чи сама тіа образована Христіанска Европа безстыдно въспрѣпятствува на народы тѣхъ, кои то толковѣчно тѣхъ жьтъ потѣхъ тяшко то мусулманско иго, въспрѣпятствува имѣ, казваме, да отѣмнѣтъ похытенѣхъ тѣхъ отъ губителы тѣхъ имѣ, турцы, милѣхъ свободѣхъ, баштинѣхъ земѣхъ, народны тѣхъ си права! Доказательства живы на това сѣхъ: сьвремены тѣхъ събытыя на покушеныя та на подданы тѣхъ Турцій народы, дѣхъ западна Европа притечи на помощѣ Мусулмановѣхъ и словомѣхъ и дѣломѣхъ, а озлобли бѣдны тѣхъ тѣхъхъ народы, най-паче же сѣхъ *пмсуствание то црѣлокупности Турскагоц арства и сѣхъ причисление то на турскѣхъ тѣхъ*

династияхъ въ ряда на образованы тѣ Европѣйскы династии! . . .

Западна Европа съ тажъ си постыжкѣ, камъ бѣдны тѣ на Вѣстокъ подданы Турций народы, не само што чини едно отъ най-безчловѣчны тѣ дѣла, подпомагаюшта и поддържаюшта, словомъ и дѣломъ, свирѣпы тѣ Турцы да държжтъ юште тыя бѣдны народы въ желѣзны тѣ нохты мѣчительства си, нѣ юште показва и най-голѣмаж неблагодарность и непризнательность камъ тыя днѣсь бѣдствуюшты неправедно народы. Заштото никой не можи отказа чи ако тыя народы не бѣхж храборно удържали силны тѣ удары, въ тогавошно то слабо състоіание на западнж Европж, на Азиатскыя разіаренъ кръвопиецъ звѣрь, съ толкогодишны тѣ си кръвопролитны противъ него борбы, той непременно съ най-голѣмж лесинж бы погълнжлъ и цѣль Западъ и пытанье е: да ли бы сжштествувль днѣшний Парисъ и други такива градове и да ли бы ся гордила днѣсь Западна Европа съ напрѣдака си до кого то е достигла? Не бы ли Османовый мечъ упустилъ и неж часть свѣта какъ то е станжло съ нашы тѣ хубавы прѣдѣлы, съ наше то мило отчѣство? Не быхж ли и тии днѣсь образовани народи подпаднжли въ истое морно и недвижно състоіание, какъ то народи тѣ на Вѣстокъ, по слѣдствія на ужасны тѣ упустишныя и разоренія, кои то непрѣменно штѣхж и тѣмъ да нанесжтъ звѣрообразны тѣ Турко-Татари? Малко ли притѣгли и притърпѣ отъ днѣшны тѣ *си любимцы* Турцы Австриа? Не вижджтъ ли сж до Виенскы тѣ прѣдградя живы тѣ остаткы? И ако Маджарскый, а най-паче Славіанскый родъ, не быхж ся тжй храборно и юнашкы борили и тамо противъ това азиатско бѣснило, Турцы тѣ, бы ли бы остало и спомянь днѣсь отъ Австрийцы и Австрийско царство?

Ные въ настоіаштее си съчинение нѣштѣмъ ся впуцта въ

подробно описание на турскы тѣ злочинства т. е. нѣштѣмъ ходи въ Азиѣ и въ Африкѣ, ни ти по цѣлѣ Европѣ да изчислѣваме што сѣ по тѣхъ мѣста сторили, понеже не ни е то прѣдмѣта; нѣ штѣмъ ся ограничи само въ наше то мило отъчество Българиѣ, кое сѣ тии губители, прѣды четиры и выше вѣка, тѣ свирѣпо похытили и освоили и толко врѣмя юште подѣ мѣчитѣлскѣ тѣ си власть държѣтъ! Наше же описание ште бѣди общѣ единѣ поглѣдѣ само, а нѣ подробны и обстоятелственны описанья; зашто то ни ти истощности такава имаме юште открыты и събраны. То е, истинѣ, много жялостно за насѣ, да нѣмаме описанѣ таж чясть повѣстности си, коѣа само можи да свѣсти народа ни и възживи духа му, нѣ што да сториме кога то чѣрна та сѣдба тѣ е докарала, да ся изгубѣтъ сички тѣ почти обшырни памятници и записки коихъ то сѣ писали наши тѣ тогдашни праотци врѣху той-зи прѣдмѣтъ!...

Отъ записки тѣ же западныхъ народовѣ, врѣху той-зи прѣдмѣтъ, твѣрдѣ малко можеме узна, зашто то тии въ тѣхъ врѣмена, освѣнѣ слабо то развитие въ кое то ся нахождахѣ. твѣрдѣ малкы сношенья имажѣ съ народы тѣ на Вѣстокѣ. А поради вѣройсповѣдны тѣ раздоры бѣхѣ дошли до непростительны умразы и ненависти съ тѣхъ, штото и записано то имѣ не можи ся приѣ за цѣлѣ истинѣ. Византийци тѣ, Ромѣи тѣ (οἱ Ῥωμαῖοι) кату съсѣди съ Българы тѣ можѣхѣ да опишѣтъ сички тѣ подробности на тыя страшны кровопролитны борбы, между Българы тѣ и Турцы тѣ; нѣ кой не знаѣ чи между Ромѣи тѣ и Българы тѣ сѣштествуваше отколѣшна вражда и чи Ромѣи тѣ навлѣкохѣ това турско нападение на Българы тѣ и глѣдахѣ на него съ задаволствие, а много отъ тѣхъ зѣхѣ и участье въ битки тѣ, прѣдвождеѣашти Турцы тѣ, какъ то бѣше Евреносѣ Бегѣ и други безѣ да ся размыслѣтъ несмысленици тѣ чи това ште

докара и тѣхно то конечно разорение и уничтожение, какъ то и послѣдова! А послѣ ако е имало и нѣкои си добросъ-вѣстни люде отъ тѣхъ да сж записали нѣшто си о тому и то ся е изгубило подирь тѣхно то же разорение, а твърдѣ малки отломки има съхранени врѣху той-зи прѣдмѣтъ и то съвсѣмъ мимоходно записани.

Отъ съхранены тѣ и открыты тѣ до сега памятници, въ Българскы тѣ, Влашкы тѣ и Сърбскы тѣ лѣтопихцы, и отъ краткы тѣ запискы, кои то ся виждѣтъ по крайшта та и посрѣдѣ на нѣкои си чрковны книги, записаны отъ нѣкои си четници и попове врѣху той-зи прѣдмѣтъ, за сега не можи ся описа нѣшто си рядовно и пълно; зашто то и тии не сж иисани отъ очевидцы ни то въ тѣхъ времена кога то сж ставили тѣ събытыя. Въ турскы нѣкои си берати, дадени въ тѣхъ врѣмена на нѣкои си лица или общества българскы, по слѣдствія на примирение то имъ съ Турцы тѣ, за да ся ползувѣтъ тѣ лица и общества отъ нѣкаквы си приимѣштества, какъ то и отъ издадены тѣ въ тѣхъ врѣмена фермани отъ Турцы тѣ, подирь всѣкъ побѣдѣ што сж тии удържявали надъ Българы тѣ, извѣстїаюшти съ тѣхъ радость тж си на сичкы турскы свѣтъ, въ тѣхъ, казваме, могѣтъ ся узна твърдѣ много подробности врѣху тѣхъ събытыя, ако и да сж писани съ най-голѣмаж прѣстрастность мусулманскаго фанатисма. Нъ за штетаж ни единъ отъ наши тѣ Българы не ся е заузель до сега на това дѣло, ако и да имаме доволни лица кои то познавѣтъ добрѣ турскыи ꙗзыкъ и имѣтъ срѣдства та да изпълнѣтъ такова едно нужно и полезно за нашж тж новж повѣстность прѣдприѣтие! Подирь тыя же источници идѣтъ наши тѣ народни пѣсни въ кои то е съхранено твърдѣ много врѣху той-зи прѣдмѣтъ, кату ся съберѣтъ въ купѣ и ся излѣдовѣтъ съ разборенъ начинъ.

Може бы съ врѣмя да ся открие нѣшто си по-свършено,

писано отъ очевидцы и въ тѣхъ самы времена, отъ кое да
ся разіасни понѣ правый рядъ отъ начяло то на битки тѣ
Българскы съ Турцы тѣ и обстоіательствено то имъ течение
до падение то царствующаго тогава града Търнова, Срѣ-
деца и Видина, до свършванье то царскаго домородства Шиш-
мана и Страшиміря и до поіавление то на осталы тѣ войво-
ды по горы тѣ, кои то сѣ слѣдовали по непрѣстѣпны тѣ
планины чястны тѣ битки съ Турцы тѣ, въ разтоіание на
толкова години и най-послѣ ся приубѣрнѣли на *Хайдуты*,
кое и до днѣсь слѣдова, нѣ подъ другъ видѣ.

Надписа кого то даваме на това си съчинѣние: *Български
тъ Хайдуты ипроч.*, не трѣба да смѣтѣва читатели тѣ, да
го зѣмѣтъ въ смысль тѣж коуж то му давѣтъ днѣсь наши
тѣ губители Турцы. Рѣчь та *Хайдутинъ* не значи *разбой-
никъ* ни ти *татъ* ни ти *лошавъ* чьловѣкъ за Българина днѣсь,
нѣ значи: *юнакъ унеправденъ или ubezчестенъ и похытенъ отъ
турскаж свирѣлж власть, кой отива самовално по горы тѣ
и планины тѣ и иска съ взоржженж ржкж самъ отмыщение
отъ губители тѣ Турцы или турскы духове, до дѣ то ся у-
довлетвори и послѣ отбѣгва въ свободны земы или боріаштѣ
ся храборно изгубва главж съ най-гольмое си задоволствие за
получено то си отмыщение.* Истинж чи таіа рѣчь е тур-
ска, какъ то и рѣчь та *хай, хайта, хайталжкж*, коіа значи:
скытникъ по горы тѣ и поле то, въ пьрвобытность, какъ то и
хаймана, а пьслѣ значи и *разбойникъ* по дѣла та, на скыта-
гошты тѣ съ такавж цѣль, какъ то сѣ чети тѣ въ Азиѣж
на турцы тѣ разбойницы; зашто то тии изхождѣтъ по
той-зи пѣтъ, не отъ чювства отмыщения ни ти отъ нѣкоуж
си по-голѣмж цѣль побудени, нѣ отъ чистж наклонность
грабительства и злодѣйства. Наши тѣ хайдуты чети сѣ ос-
тали тѣж непознати и прѣзрѣти, зашто то нѣсѣ имали
нѣкои си *святы отецъ*, какъ то е Папа и нѣкои си

отпаднѣлъ отъ стола си краль, какъ то е Франць II-ы, бывшны Неаполитанскы краль, да гы благослови и да гы заштити, кату имъ даде имя то *реакционери*, ни ти Европѣйски нѣкои си учени, привзѣти отъ католицизма и папизма, да пишѣтъ за тѣхъ, да оправдажтъ и да възвышѣтъ дѣла та имъ, какъ то слѣдова съ Галианскы тѣ четы, кои то отъ съставление то Галианскаго царства, подъ управление то царя Виктора Емануила, непрѣстано и до днѣсь ходжтъ съ благословение то на Св. отецъ Папа та и съ издржание то и поуштрение то падшаго Неаполитанскаго криля Франца II-й! Наши тѣ четы до сега сж были познати само отъ Турцы тѣ, наши завладѣтели и губители, кои то, освоивши отъ толкова години насамъ наше то мило отъчство, мыслѣтъ чи тѣхна та власть надъ насъ е вѣкы узаконена и ни ти си напомнѣтъ даже чи тѣ нѣкогашъ сж похытили съ злодѣйство нашѣ тѣ земѣ и свободѣ! Въ тѣхны тѣ главы и уста таиа рѣчь не можи да значи добро; а най-смѣшное чи тии и цѣлы народы, когато ся сж подигали за свободѣ, се съ истѣ тѣ рѣчь сж гы назовавали *Лайдутѣ, хържесъ гиаурѣ* и другы т. п. рѣчы. Такива имяна тии отдадохъ нѣкогашъ на свободны тѣ днѣсь Черногорцы, Гърцы и Сърби кога то тии сж бияхъ и боріахъ за свободѣ тѣ си! Нѣ за Българина какъ то и за всѣкаго здравомыслиаштаго чловѣка, кой то люби правдѣ тѣ и свободѣ тѣ, кога то сж поивѣтъ подобни горски юнацы, боріашти сж противъ губителя за отмштенія *чести, живота и свободы отъчства*, таиа рѣчь *хайдутинѣ* на може да има онова значение кое то ѣ отдавѣтъ губители тѣ имъ Турцы!

Българи тѣ на свои си іазыкъ наричѣтъ тѣхъ юнацы *Шумари* и *Шумковци*, а Черногорци тѣ гы наричѣтъ *ускоци*; разумѣва ся отъ само себе си зашто имъ отдавѣтъ Българи тѣ това имя; зашто то шумака е тѣхно то прибѣжиште.

тѣхна та крѣпость и заштита противъ неприятеля съ кого то изхождѣть да ся борѣть; а Чьрногорци тѣ што ги наричѣть *ускоци*, то е зашто то тѣхни тѣ чети ускачѣть далѣко отъ чьрногорскы тѣ прѣдѣлы и отивѣть въ турскы тѣ да иштѣть отмъщение отъ узлоблившаго ихъ неприѣтеля.

Начяло то на тыя Българскы четы не е ново, то е започнѣло іоште отъ падения Българий какъ то штѣмъ го разясни съ народны живы доказатѣяства т. е. какъ ся поіавихъ най-напрѣдъ тии *хайдуты*, отъ дѣ е остало въ тѣхъ малкы четицы имя то *Войвода* и *Хорѣгвоносецъ*, каквѣхъ цѣль сѣ имали, какъ ся сѣ борили толкова вѣкове съ Турцы тѣ, какво направление зѣхъ отъ послѣ и съ какавъ начинъ слѣдовѣть и до днѣсь борбы тѣ си съ вѣчныя нашъ врагъ Турчина. А чюдно е чи штѣмъ видѣ жены и дѣвицы млади да сѣ вхождѣли въ това народно покушение за свободѣ и независимость, прѣдвождаюшти тѣ сами храбри чети противъ неприѣтеля отъчѣства!

Български тѣ Хайдушки чети, неуспѣвши да ся съсрѣдо-точѣть за едно общто движение въ Българий, зѣмали сѣ най-живо учястие въ вѣстание то на съсѣды тѣ народы противъ общтыя врагъ Турчина.

Сърбско то днѣшно княжество е твърдѣ много длжно за свободѣ тѣ си на Български тѣ Хайдушки четы, коихъ то храбрыя Българинъ витіазъ *Хайдутъ* Велко поведи съ себѣ си отъ Видинскы тѣ горы и отиде въ Сърбиѣ съ тѣхъ, а отъ послѣ колко то други идѣхъ отъ разны мѣста Българий, (какъ то Индже Войводовы тѣ четы, а и самъ Кара колко Индже войвоводый прочють хорѣгваносецъ) съсрѣдо-точы ги въ едно подъ свое то си управление и състави двѣ хиляды юнака. Познати сѣ Хайдуть Велкови тѣ заслугы на Сърбы тѣ и той само е оставилъ безмъртно имя между Сърбскому народу; нѣ отъ записанѣ тѣ Сърскѣ повѣстность

нѣ отъ дѣла та кои то народа глѣдѣше и отъ него народъ и до днѣсь поште има живи свидѣтели. Сърбска та нова повѣстность е записала Хайдуть Велка и неговѣ тѣ храбра дружина подо имя то: *Бекіари* т. е. чужденци неженени и незадомени въ Сърбиѣ!.....

Тѣ е примѣчала и многи други знамяниты Българи кои то сѣ зѣмали живо и успѣшно участие въ тогавашны тѣ договори и политическы сношеня на Сърбы тѣ съ Турцы тѣ. Сърбска та нова повѣстность е писана по духу на гърскѣ тѣ и иска сичко да прѣдстави Сърбско. Нѣ врѣмя то не е отколѣсно и живи тѣ доказательства не можѣтъ да ся потѣпчѣтъ. Българско то же перо, кое то почна вѣчи да описва съвременѣ тѣ си народнѣ повѣстность, неште остави ни еднѣ подробность неописанѣ.

Български тѣ горски хайдушки чети и въ вѣстание то на свободнѣ днѣсь Гърциѣ притекохѣ пламенно, съставихѣ особы пълкове, а най-паче полка на коницѣ тѣ и показахѣ най-голѣмѣ тѣ храбрость, боріашти ся противо обштыя врагѣ Турчина. Гръцка та нова повѣстность, съ сичкѣ тѣ си прѣстрастность, не измѣни народно то имѣ имя, нѣ записа нѣколцина отъ по-знамяниты тѣ, подѣ имя то *Βούλγαροι* = Българи, а нѣ *Бекіари*! А и ни ти можяше да учини другче зашто то нѣколцина приживіахѣ подирѣ освобождение то Гърциѣ и занимавахѣ най-голѣмы тѣ чинове какѣ то бѣше покойный Хаджи Христо.

Български тѣ горски Хайдущки чети и въ Рускы тѣ противѣ Турциѣ биткы зѣхѣ живо участие и заслужихѣ съ най-голѣмѣ вѣрность и привѣрзность Русій. Штомѣ минавахѣ Дунава рускы тѣ войски, тии играіахѣ вѣкы голѣмѣ ролѣ прѣдѣ рускы тѣ пълкове, отдѣлени въ особы легій и прѣдводими отъ свои си прѣдводители Българи. Нѣ и тамѣ остахѣ иейзвѣстни, понеже руска та повѣстность

гы записваше подь икя то *волентири*—самоволни, и ништо повѣчь!

Наши тѣ Български горски Хайдушки чети, съ сичкѣх тѣхъ нейзвѣстность въ Европѣйскѣх тѣхъ повѣстность въ Коѣхъ то сѣхъ остали, за насъ сѣхъ важни и твърдѣ важни и можемы каза съ открыто лице прѣдъ цѣль свѣтъ: чи тии само, отъ падение то Българий до днѣсь, были сѣхъ и сѣхъ нашый знакъ политичьскаго живота, наша та за свободѣхъ и независимость непрѣстанна борба и слабо то покушение противъ нашый вѣченъ врагъ Турчина, кое то единъ добъръ день ште до-кара непременно и едно силно и страшно вълнение противъ той зи врагъ.

Тогова образована Европа ште свърши вѣкы съ ѣмству-вание то цѣлокупности Турскаго Царства!

Раковскы.

ОТДѢЛЕНИЕ ПЪРВО

ПРѢДВАРИТЕЛЬНИ ПРИЧИНИ

Падения

Византийскаго Царства.

Всѣка една държавя коя то ся съставя съ силж отъ разни народности, а най-паче отъ народы кои то имжть свои писмень языкь и свожь особнж книжнинж, ако тѣ държавя не успѣе да ги притопа въ едиң само владѣюштѣ языкь и, ако не ги накара да забораважть народности тѣ си, а да приѣмнжть еднж само т. е. владѣюштаго народа, тѣ държавя, казваме, не само што неможи да бѣди мирна въ вътрѣшность тж си отъ мятежы и възстаныя, нѣ и непременно, рано или късно, трѣба да падни; а всѣка отъ покорены тѣ ѣ народности да възобнови прѣжнаж си независимость.

Истинж чи единство то на вѣройсповѣданіе то можи да сближи народности тѣ и да ги съедини въ едно тѣло, нѣ негова та сила изчезва при развитіе то народнаго духа, а вѣройсповѣданіе то си остава кату една форма кож сж варди и почита безъ никаквж искреннж привързаность. Такива примѣры имаме твърдѣ много въ всемірнаж повѣстность, а по-ближны намъ въ Европѣйскаж старж и новж. Нѣ Византийскаія държавя прѣдставя намъ едно твърдѣ іасно позоріе врѣху таж истинж, което, не слѣдъ много врѣмя, ште покажи и нейна та наслѣдница завладѣтълка Турска Държавя.

Знайно е чи, прѣды встѣпванье то на Турцы тѣ въ Европѣ, Българи тѣ имахъ свое то обшырно царство, Сърби тѣ свое то княжество, Арнаути тѣ свое то кралство въ Кроѣ, Ерцеговци тѣ, Бошнаци тѣ, Моріани тѣ (Гръци тѣ въ Елладѣ) Лазове тѣ (въ малѣ Азиѣ), сички тѣ тыя се имахъ свои тѣ независимы княжества кои то османовы мѣчь постѣпено побѣди и покори. А было е врѣмя прѣды когато сички тѣ тыя народности, какъ то и други отъ по-далѣчны стрѣны, да ся подпадали подъ Византийскаѣ силнѣ държавѣ и да ся стоіали подъ нейнѣ тѣ власть, нѣкой-си по-задълго врѣмя, а нѣкой-си по-закратко; най-паче же въ напрѣдванье то на Хрѣстианство то. Между сички же тыя народности, въ Европѣ, подпадавши тѣ нѣкогашъ подъ Византийскаѣ власть, Българи тѣ и тогава какъ то и днѣсь, въ Турскѣ Европѣ, имали сѣ мложинѣ тѣ надъ други тѣ.

Начяло то и съставенье то Византийскыя държавы сѣ въ обшырность описаны и познаты, штото не е то нашъ прѣдмѣтъ тукъ да ся бавиме да ги описваме; въ нашы прѣдмѣтъ спада само толко да кажиме: чи тѣ Византийска държава почна и ся състави отъ разны народности, коихъ Костадинъ великый, роденъ въ Нишъ въ Българиѣ, сѣрѣдоточи подъ знамяна крѣста най-паче.

Отцѣпившъ Костадинъ една голѣма часть отъ Римскѣ тѣ държавѣ установи царство то си въ Визѣ (Византионъ погрчено) и дади имя то на това царство *Новый Римъ* за голѣма важность и улеснение да го усили. Латинскый іазыкъ бѣше тогава владѣюштыи іазыкъ и *Новый Римъ* поиска, по подобий стараго Рима, да притопи въ едно завладены тѣ народности т. е. да ги полатини, нѣ никогы тии не приѣмнѣхъ имя то *Латини*, заштото народно то имъ имя бѣше за тѣхъ най-скажпоцѣнно отъ всеко друго!

Първи Старопланински тѣ Българи сѣж упълчихѣж противъ таѣж новѣж власть и тии сами остахѣж незавысими отъ неѣж. Тукъ кату казваме *Старопланински тѣ Българи* разумѣваме оныя Българи кои то живѣахѣж по хрѣптове тѣ на Старѣж Планинѣж, кои то ся простирѣжть : Отъ Черно Море до Траіанъ на дльшь, а на шырь отъ *Чалж-Кавашко* то входуствие до Прѣславъ, отъ Желѣзнѣж Вратѣж при Котиль се до Прѣславъ, отъ Сливненско то входуствие, при Асѣницѣж, до Търновскы тѣ горы и отъ Шипчанско то входуствие, прѣзь Габробо, до дѣ то ся свѣршвѣжть непроходими тѣ планини и гори, кои то, разумѣва ся, въ тѣхъ времена нѣсѣж были какъ то сѣж днѣсь.

Тии Староплански Българи сѣж живѣли по тѣхъ мѣста іоште отъ стары тѣ си приселеныя отъ Хиндистана въ Европѣж. Тѣхъ Българи, ни ти Александръ Македонскы, ни ти Бремъ и Болгъ, ни ти Траіанъ можихѣж да покорѣжть, ако и да ся бихѣж кръвопролитно, поради крѣпкы тѣ мѣстоположеныя по кои то обитавахѣж и кои то храборно умѣхѣж да бранѣжть.

По тѣхъ мѣста нигдѣ ся не види никакавъ знакъ латинштини, какъ то по другы тѣ мѣста Българий, отъ двѣ тѣк стрьны на Старѣж-Планинѣж, кои то имѣхѣж злочестие то да подпаднѣжть подъ латинскаѣж власть іоште отъ врѣмени Траіана. Македонци тѣ и Тракийци тѣ Българи, по равны тѣ и слабы тѣ мѣстоположеныя, не можихѣж да отбиѣжть латинскыи ударъ и подпаднѣхѣж подъ власть тѣж имъ. Нъ сѣж сичко то усилие кое то употрѣбихѣж надъ тѣхъ Старый и Новый Римъ, да ги накарѣжть да измянѣжть народность тѣж си, тии никакъ не ся отказахѣж отъ народно то си имя *Българинѣж*, ни то іазыка си изгубихѣж. Само Тракийци тѣ Българи ся

назовавъть отъ Старопланинцы тѣ *Руманци* и Тракиа *Руманъ* т. е. *подвластни* Романовъ.¹⁾

Малочисленный брой на Гръцы тѣ, кои то ся уграничавахъ въ *Моріа* въ общтѣ подъ Ахаййскаѣ обльсть Римскѣ, коей първнствуюштъ градъ бѣше Солунъ, а нѣ Атины, и слабость та до коѣ то бѣхъ достигли тии, отъ завладение то іоште Александра Македонца и подирь разпадванье то на това великанско царство, тыя сичкы бѣхъ причины штото Гръци тѣ, чрѣзь орѣжие, ништо не можахъ да прѣдпріймнѣтъ противъ Старога Рима; а кога то ся поіави Нови Римъ въ Визѣ, тии одавно вѣкы бѣхъ Римска обльсть и даже народно то си имя *Еллинъ* и *Гръкъ* бѣхъ приубрнѣли въ *Ρωμαῖος* = Римлянинъ, какъ и іазыка си простонародие то назоваваше, и назовава іоште до днѣсь, *Ρωμαῖκὰ* = Римскы вмѣсту *Ἑλληνικά* = Елленскы. Тий обаче, съ сичкаѣ слабость, вѣрни на стары тѣ си начяла и прѣдания, слѣдвахъ удѣлоторение то на голѣмъ тѣ си идеѣ: *панеллинизма*, чрѣзь разпрострѣнение то іазыка си, и работіахъ неуморно въ штѣ тѣ на *панлатинизма*, іоште прѣды поіавление то Византийскыя държіавы. А кату ся поіави тіа, прилѣпихъ ся при неѣ до толкова штото, можи ся каза навѣрно, отъ сичкы тѣ другы народности, отъ коихъ то ся състоѣше тіа държіава, Гръци тѣ сѣ имали най-голѣмо влиіание въ управление то ѣ, на кое имъ помогна най-млого Хрїстіанство то, нѣ подѣ имя то *Ромти*. Доказательство врѣху това е чи тии въ десятый вѣвѣ успѣхъ дѣ въведѣть свои іазыкъ за *званиченъ* (официаленъ) іазыкъ на Имперіѣ тѣ; а латинскый іазыкъ кой то владѣаше до тогава прѣстана вѣкы власть тѣ си за всегда тамо. На това имъ помогна най-млого вѣройсповѣдный раздоръ и раздвоенье то на чърквы тѣ.

¹⁾ За древность тѣ и голѣминѣ тѣ Българскаго народа вишь въ съчинение то: „Българска Старина“ изд. въ Букур. 1865.

Гръци тѣ за достигванье то на голѣмѣхъ тѣхъ си цѣль имали сѣхъ борбѣхъ съ два народа: съ Латины тѣхъ и Българы тѣхъ. Латины тѣхъ отслабнѣхъхъ отъ раздѣление то на царство то, а по-сѣтнѣхъ отъ нападшы тѣхъ тамо и усиливши тѣхъ ся германскы племена, штсто тий вѣкы не бѣхъхъ опасни за *Елленизма*. Нѣхъ оставахъ Българы тѣхъ съ силно царство, съсѣди съ тѣхъхъ и държіашти най-іагкы тѣхъ мѣста въ старопланинскый полуостровъ, разпротрѣнени же сѣхъшти и далѣчь іоште прѣзъ Дунава камъ Севѣрь и камъ Западъ. Сичка та имъ отчяіана борба противъ Българы тѣхъ не само чи до никакавъ рѣшителень успѣхъ не ги довождаше, нѣхъ іоште ги отслабваше до толкова, штото конечна та пропасть Византийскыя държавы можіаше ся іоште въ тѣхъхъ времена прозрачи! Нѣкой си отъ новы тѣхъ Гръцы историцы описаюшти византийскажъ повѣстность казвѣть іавно: чи битка та на Византийцы тѣхъ съ Българы тѣхъ е была до толкось отчяіана штото ся състоіало за живота или смърть тѣхъ на *Елленизма*! Разумѣва ся чи и Българы тѣхъ отъ свожъ стрѣнжъ сѣхъ слѣдовали борбѣхъ тѣхъ съ истажъ рѣшителность и отчяіаность; зашто то и за тѣхъхъ ся е състыало за животъ или смърть на Българштинжъ тѣхъ!

Гръцкый элементъ въ византийскажъ държіавжъ въ прѣдприѣтныя та си противъ Българы тѣхъ, освѣнь што ся подпомагаше съ наѣмници тѣхъ отъ разны народности, имаше іоште на свожъ стрѣнжъ Македонскы тѣхъ и Тракийскы тѣхъ Българы, кои то поради Хрїстіанство то што бѣхъхъ приѣлы пълніахъ пълкове тѣхъ на Византийскжъ тѣхъ имперіижъ и отивахъ противъ свои тѣхъ братья Старопланискы тѣхъ Българы, кои то не бѣхъхъ приѣмнѣли іоште Хрїстіанство то!

Млоги отъ тѣхъхъ Българы достигвахъ до высокы стѣпени въ войнство то и въ гражданскы тѣхъ чинове и іавихъ ся голѣми византийскы пълководци противъ свои тѣхъ единородцы братья Българы; а нѣколцина възлѣзохъ и на

императорскыи византийскыи прѣстолъ и іавихъ сѣ най-голѣмы гонители на Българштинъ тѣ! Най-свирѣпый же отъ тѣхъ е былъ Василыи Македоніанинъ, кой то, поради голѣмы тѣ кръвопролитыя што е учинилъ надъ свои тѣ братья Българы, добылъ е за *похвалъ* отъ Грьцы тѣ имя то Βουλγαροχθών = Българоубиецъ! Ето што чини вѣра та кога то народный духъ не е развить!.....

Старопланински тѣ Българи удържѣвши отъ памти вѣка своѣ тѣ независимость, ту подъ имя то *Жити* (Гети), ту подъ имя то *Независими въ Старъ Планинъ Траки*, ту подъ имя то *Трако-Илирци* и проч. имена подъ кои то сѣ гы записвали странци тѣ (безъ да гы познавѣтъ отъ близо!) не мѣжахъ никогы да бѣдѣтъ приѣтели ни ти съ стары тѣ Елены, ни ти съ Латины тѣ, а іоште повѣчъ съ Византийци тѣ, кои то сички искахъ и ся мѣчихъ талкова пѣты да гы завладѣхъ; тий не мѣжахъ, казваме, да бѣдѣтъ приѣтели ни ти съ едни ни ти съ други и поради таѣ причинъ не иштахъ никакъ си да приѣмнѣтъ Хрѣстианство то, ако и тѣхни тѣ братья Македонци и Тракийци да го бѣхъ приѣли; първи тѣ отъ начяло іоште поіавления му, а втори тѣ отъ времени Костантина Великаго. Тии до половинъ тѣ девятаго вѣка бѣхъ остали въ принесенъ тѣ отъ първобытны тѣ имъ жилищта вѣрѣ, коіа бѣше *Сиванзма* и *Заратовый дуализмъ*.¹⁾

Византийскый дворъ отчяіанъ да побѣди и покори Българы тѣ орѣжиемъ, стараіаше ся ни сѣкы начинъ да ся въведе и между тѣмъ Хрѣстианство то и тогава да убърни другъ политикъ, кату улесни зближение то чрѣзь той зи начинъ. Нъ това не бѣше само гръцка работа, трѣбаше пакъ Българи да посрѣдствуваѣтъ. Македонски тѣ Българи, кои то

¹⁾ За Българско то старонародно вѣройсповѣданіе вишь въ помянтое съчинение: Българска Старина.

бѣхъ по-развити отъ тракійски тѣ и имахъ одавно іоште чърковнѣ тѣ книжинѣ на Български языкѣ, быдохъ най-удобно то посрѣдствие на това византийско прѣдприѣтие.

Хрїстианство то ако и да зближи Прѣславскаго двора съ Византийскаго, обаче никакъ не помогна изъ начяла на Византийцы тѣ за достигванье на цѣль тѣ имъ; Зашто то Български прѣстоль бѣше заузѣтъ. тутакъ-си подирь Бориса, отъ сына му Великаго Симеона. чловѣка родолюбца и образованаго до най-голѣмъ стѣпень въ тѣхъ времена. Познати сѣ негови тѣ славни побѣди надъ Византийцы тѣ и привзѣтие прѣстольнаго имъ града и проч. Вѣтрѣшно то же устройство Българскаго царства, военный рядъ и книжевно то развѣтие въ времени того великаго мѣжя, царь Симеона, ризширение то на Български тѣ границы, были сѣ тогава въ цървенство то си и ни едно друго царство тогава, въ сичкѣхъ Европѣ, не е можіало да ся сравни съ Българско то!

Византийцы тѣ отъ само то начяло крыштения Прѣславскаго двора употрѣбили сѣ сичкы тѣ си усиленя да бы могли да добыхътъ върховнаѣ власть духовенства надъ Българы тѣ и чрѣзъ неѣ да слѣдовѣтъ голѣмѣ тѣ си мысль! Старый Римъ отъ своѣхъ стрѣнѣхъ поиска да не пропусти това обетоіательствѣ и труди ся да употрѣби и той сичкы тѣ си възможны ерѣдства да бы добылъ тоже върховнаѣ духовнѣ власть надъ Българы тѣ, та да слѣдовѣтъ и онѣ стараѣхъ си политикѣхъ надъ тѣхъ. Борба та между старый и новы Римъ стана голѣма; и можи ся каза чи тѣа отиваше за смърть и животъ византийскы държіавы. Съставихъ ся извънрядни събори за той-зи Българскы чърковенъ въпросъ, испроваждахъ ся разни посолства въ Българіѣхъ за това и отъ двѣ тѣ стрѣны, присѣтствува и Българско посолство въ съборы тѣ, нѣ до никакавъ успѣхъ не можіахъ да дойдѣтъ ни то едни тѣ ни то други тѣ; зашто то царь Симеонъ учрѣди

независимо духовенство въ Прѣславъ, подь управление то Българскаго Патриарха.

Калугерскаѣа злоба византийскаго духовенства не сполучивша да освои подь власть тѣхъ си Българы тѣ, дади поводъ и отвори цѣтя на вѣройсповѣдны раздоры и слѣдъ малко ся испълни чърковное раздѣпванье на Вѣсточнѣхъ и Западнѣхъ! Българи тѣ остахъ на стрѣны Вѣсточныя чърквы, нѣ независими и неприкашновены отъ византийскаго то духовенство.

Византийци тѣ никаквѣхъ ползъ за тогава не можѣхъ да имѣтъ връху Българы тѣ и отъ вѣройсповѣдно то отцѣпванье за кое то ся тии толкова много старахъ! Българи тѣ не допуштахъ да имъ ся покази ни едно народно и завладѣтельно право отъ Византийцы тѣ и бѣяхъ гы на бойно то поле се равно какъ то и попрѣды т. е. прѣды да приѣмнѣтъ Христоіанство то! Цариградскій Патрикъ Николай Мистикъ въ нѣколко си писма камъ Симеона царя Българскаго употрѣблѣва сичкѣхъ тѣхъ си калугерскѣхъ притворность и подь видомъ благоговѣйности, труди ся да отклони царь Симеона отъ кръвопролитыя та между Ромѣи тѣ и Българы тѣ. По нѣгдѣ си въ писма та си до толкѣва ся унижѣва, кату молиаштъ колениприклоно, нѣ на веѣкадѣ ся види грѣчка та злоба покрыта подь дуло то на вѣрѣхъ тѣхъ! Патриарха Мистикъ, отдава на сѣкадѣ право на Ромѣите и обвинѣва Българы тѣ, нѣ твърдѣ хытро и лукаво! Царь Симеонъ му е отговорилъ на нѣкое си писмо твърдѣ разумно и слѣдвалъ е дѣла та си.

Оставаше друго едно срѣдство за Ромѣи тѣ, срѣдство низко и безчѣстно да уборѣхъ Българско то царство. То бѣше сплѣтни тѣ и издательства та чрѣзъ женскыи полъ, съ сродение то на царскы тѣ дворове, нѣ въ него тии успѣхъ чякъ подиръ смърти Великаго Симеона.

Византийци тѣ не можѣвши орѣжиемъ ништо да учинѣтъ

противъ Българы тѣ, рѣшили сж съ лукаштинѣ да убижтъ царь Симеона, кое то сж и сполучили. Басни тѣ кои то имжть записани врѣху смърть тѣхъ му нѣсж ништо друго освѣнъ хытрости и лукаштини, сплѣтени съ нѣкаквы си тайны да бы покрыли мършово то си злодѣйство!

Напрасна та смърть царь Симеона трѣбаше да ползува Византийцы тѣ, а да повреди Българи тѣ. Царь Симеонъ юште не бѣше нарядиль ништо за подирь смърть тѣхъ си; а между домородството му владѣаше несъгласие. Голѣмый му сынъ, кому имя то е записано въ нѣкои си отломки разновидно, бѣше отдалѣченъ отъ двора и кату лышенъ отъ наслѣдство то; най-малкыи же е былъ въ Малорускы тѣ днѣсь называемыи стрѣны, кои то сж были Българскы прѣдѣлы и земы и той е управлѣлъ тамъ. Русы тѣ сж имали тогава само едно малко княжество уграничено около Киево, подъ владение то Свѣтослава. Само срѣдний сынъ царь Симеоновъ, Петарь, е былъ въ Прѣславскыи дворъ кога то сж прилучи напрасна та смърть царюва, и той трѣбаше да го наслѣди, какъ то и е было. Растройство то до дѣ ся наряджтъ работи тѣ вжтрѣшни, а най-паче до дѣ ся споразумѣжтъ съ Византийцы тѣ, владѣ за нѣколко врѣмя. Петарь слабоумень и недостоенъ наслѣдникъ царь Симеоновъ привърза миръ съ Византийцы тѣ съ голѣмы пагубы Българий!

Византийцы тѣ хытролукавы людие никакъ не пропустижъ това благополучно врѣмя за тѣхъ, да ся възползувжтъ отъ Петроважъ слабость и да положжтъ въ дѣйствию послѣднее рѣшение т. е. сплѣтны тѣ чрѣзь женскыи полъ; зашото то, ако и царь Симеонъ да бѣ починаль, тии оржжиемъ пакъ ништо не можѣяхъ да направжтъ, понеже царь Симеоновы тѣ храбри войводи юште бѣхъ живы и тии въ единъ случѣи можѣяхъ да снѣмжтъ отъ прѣстола недостойнаго Петра и да поставжтъ голѣмыя му братъ на негово мѣсто за

кого то ся възпомянува да е былъ твърдѣ достоенъ и народенъ мъжь и кой то е мръзилъ Гърци тѣ.

Недостойный Петаръ показа ожидаемаѣхъ отъ Византийцы тѣ слабость, та зѣ женѣхъ отъ двора имъ. Отъ тогава женски тѣ сплѣтни почнахъ да ся въдвориавѣтъ въ прѣславскыи дворъ и Българиѣ почна да отива въ пропасть! Разумѣва ся чи ведно съ парицѣхъ тѣхъ сѣ дошли и нѣколко други лукави и сплѣтницы Гъркынкы, възпитани въ Византийскыи о давно развратенъ дворъ. Разкошность та, развратство то и мягкушавость та сѣ найшли ново невинно мѣсто; подпомогнѣти же отъ Петроваѣхъ слабость, обладали сѣ заразительно Прѣславскаго двора и за малко врѣмя Прѣславскый дворъ е почнѣлъ да ся уподобѣва Византийскому. Срѣдства та и небройни тѣ богатства царя Симеона нѣсѣхъ ускѣдѣвали Петру, да испълни сичкы тѣ желаныя на мягкушавы тѣ Гъркынкы!

Спорядъ жены тѣ навлѣкли сѣ ся въ Прѣславскый дворъ и мъжие лукави Гърци, сплѣтницы, угодители и лѣскатели, нарочно избрани отъ Византийскаго двора и сички тии, за малко врѣмя, сѣ постѣпили въ высокостѣпени Българскыи службы!

Сродство то съ Византийцы тѣ, чрѣзь бракосъчитание то умложивало ся се и съ нѣкои си войводы и болѣры Българы и тѣй за малко врѣмя българскы тѣ старонародны обичаи и обряды почнѣли сѣ вѣкы да ся прѣзирѣтъ и гонѣтъ кату *груби* и *варварскы*; а се што е было Византийско приѣмало ся и минувало е за *благородно* и кату за една новѣ труфѣ (модѣ!).

Царско то упражнение не е было вѣкы, какъ то по-прѣды, убичливый ловъ по горы тѣ и планины тѣ, и воены тѣ катадневны мъжьскы и юнашкы движеныя, нѣ веселба и разкошность въ палата! Петаръ залюбенъ огняно въ мягкушавѣ

тж Гъркынкж, скоро ся е изнежилъ и постанжлъ е единъ ничтоженъ и мършавъ женолюбець! Той вѣкы не е мыслилъ за бой, ни ти е дързнувалъ, кату башта си царь Симеона и кату прадѣди тѣ си, да прѣдвожда самъ войнство то си противъ неприѣтели тѣ. За каквж и да е неправдж што му сж чинили неприѣтели тѣ, а най-паче Византийци тѣ ежеднѣвно, отстжпвалъ е сичко што му е похыштано, само и само да го оставжтъ въ миръ, да ся наслаждава отъ разкошнаго си живота въ палата, между Гъркынкы тѣ и угоцницы тѣ Гърцы, кои то го бѣхж обкржжили и подпокопавахж вѣкы Българско то царство!

Млоги отъ Симеоновы тѣ храбры войводи ся отбутнжхж отъ службы тѣ имъ и замѣнихж съ развратницы, привързани на двора. Народа дойдѣ до едно голѣмо незадоволствие, праведны тѣ роптаня противъ царя и двора му почнжхж вѣкы іавно на сѣкадѣ по Българиж и възтание то ся готвѣше да го свалжтъ; нъ Петрова та сила бѣше голѣма, зашто то бѣхж ся прилѣпили много войводи при него, а Византийци тѣ бѣхж готови тутакъ си да му проводжтъ голѣмж помощъ. Старопланински тѣ гори бѣхж ся заузѣли отъ незадоволнж тж народнж стрьнж, на чело коихъ былъ по-голѣмый братъ Петровъ, нъ тайно нѣ наіавѣ, какъ то ся вижда отъ разсѣяны тѣ въ старины тѣ наши ускждны запискы.

Народна та стрьнж рѣшава да призове на помощъ прѣзь Дунавскы тѣ Българи, кои то управлѣше малкый сынъ Симеоновъ, какъ то выше спомянжхме; да призове же и наѣмни съвремено киевскаго княза Свѣтослава и онъ да дойди на помощъ. Петаръ отъ свож стрьнж призовава Византийцы тѣ на помощъ, кое то тии едвамъ чякахж. Обкржжаюшти тѣ Петра Гърци, по наставление то Византийскаго двора, кату видѣхж чи Свѣтославъ иди съ голѣмж силж и ся приближава вѣкы при Прѣславъ, убихж съ лукавство Петра за

да стани по-голѣмо смѣштение то! Въ дошествие то Свѣтославо во Прѣславѣ, кое то быде твѣрдѣ бързо, зашто то го съдружвахъ на сѣкадѣ Българи тѣ, пародна та стрѣна, и Петрова та стрѣна нигдѣ не можа да стои насрѣштѣ, освѣнъ малкы едны стражаныя што учини прѣдъ прѣславскы тѣ прѣградыя и вѣтрѣ въ града, кога то влазише Свѣтославѣ.

З А Б Ъ Л Ъ Ш К А

Нѣкои си Руски нови историци, основаюшти ся на нѣковы си калугерскы легенды писани по Мънастиры тѣ, въ новы тѣ времена, плетѣтъ чудесны басны, врѣху това Свѣтославо дошествие въ Българиѣ. Тий, казвѣтъ, чи Свѣтославъ одавно юште си былѣ наумилъ да дойди въ Българиѣ да ѣхъ завладѣе; зашто то ся извѣстилъ чи тѣа имала хубавѣ земѣ и веселовидны прѣдѣлы! Легенды тѣ сѣ направилы и единъ разговоръ между Свѣтослава и майка му Волѣжъ и казвѣтъ чи тѣа ушь нескланѣла на това и не го пуштала въ той-зи походъ. Нѣ той неслушавъ майкѣ си избралъ десять хиляды войны само и трѣгналъ сѣ тѣхъ противъ Българиѣ. Той отъ дѣ то минѣлъ се побѣдилъ и достигналъ до Дунава. На Дунавско то крайбрѣжѣе разбилъ завчякъ Българскы тѣ войскы, привзѣлъ четиридесѣтъ града и дошала та завладалъ Прѣславѣ. Това же сичко е учинилъ твѣрдѣ за кратко врѣмя и сѣ свои тѣ си десять хиляды кнескы войны! Други го прѣминуваѣтъ прѣвъ Старѣ Планинѣ и го отвождаѣтъ чякъ до Одринѣ, дѣ ся билъ ушь и сѣ Византийцы тѣ и ги побѣдилъ. Тука е пытанье: да ли е было възможно единъ пѣлководецѣ, сѣ дясѣтъ хиляды войны, да прѣтѣпчи толково мѣста чюзды и отъ кнево да достигни чякъ до Одринѣ! А най-паче въ тѣхъ времена кога то Симеонови тѣ войводи и войны бѣхъ юште живы и тѣй добрѣ упражнени въ оружѣе то и боюве тѣ, тии кои то побѣдихъ Византийцы тѣ и накарахъ Византийскыя Императорѣ ведно сѣ сичкы тѣ си горды велможы, сѣ Патриарха и сѣбора, да ся покорѣтъ Симеоону и да искѣтъ миръ! и какѣвъ юште миръ! и условия? най-низкыя и най-пагубныя за Византийскаѣ гордѣ имперѣи!

Тѣй-зи басны на Рускы тѣ нови историци сѣ подобны на Старогръцкы тѣ записани отъ Иротода чюдеса за быткы тѣ имѣ противъ Персы тѣ и прѣ. Написавши тѣй-зи нѣколко рядове ние нѣмаме никакѣвъ умразѣ противъ наши тѣ братья учены Рускы историци. Святаѣа длѣжностъ камѣ народа ни не ны остави да не кажѣме повѣстувательнѣ тѣ испиннѣ. А ученѣи свѣтъ остава да разѣди.

Свѣтославѣ намѣри Прѣславѣ въ най-голѣмо то смѣштение, причинено отъ напраснѣ тѣ смъртъ царѣ Петрова и

народна та стрѣна не можѣ да ся съсрѣдоточи ведно и да дѣйствува спорядь плана си. Византийски тѣ пълкове достигнахъ въ Прѣславъ, нѣ подь прѣдводительство то нѣкого си избранаго войвода, нѣ подь лично то управление самага Императора Чимисхыя, минѣвши безъ никакво си прѣпятствие Планинѣ тѣ; зашто то тии бѣхъ съдружение отъ много клѣтници Българи противонародныя стрѣны!

Свѣтославъ ся у нужди да побѣгни съ свои тѣ си войны назадъ и едвамъ успѣ та ся затвори въ Дростолскаѣ крѣпость; зашто то едно силно отдѣлѣние отъ Византийски тѣ войски го прислѣдоваше и гонѣше отъ близо. Народна та Българска стрѣнѣ, съ нѣколко си отъ вѣрны тѣ войводи, залови планины тѣ и готвѣши ся да ся удари съ Византийцы тѣ. Чимисхый кату единъ добъръ и достоенъ пълководецъ пуена Свѣтослава съ нѣкаквы си условия да си иди отъ дѣ то е дошалъ и върна ся бързо въ Прѣславъ. За Свѣтослава казвѣтъ Руски тѣ историцы чи кату минувалъ Днѣпрѣ рѣкѣ Печенеги тѣ го ударили, избили сичко то му войнство и него самага.

Чимисхый не можѣвъ да ся задържи въ Прѣславъ, спорядь вышеказаны тѣ причини, постави едно временно византийско правление, оставившъ и едно ѣагко отдѣлѣние отъ византийски тѣ войски тамо; а двама та Петровы сынове отведи въ Царыградъ, дѣ обштенородно ги лыши отъ наслѣдство то и царскы тѣ имѣ чинове. Съ одного же отъ тѣхъ постѣли най-безчловѣчно, заповѣда та го усмѣдихъ т. е. испушихъ!

Това положение на Българиѣ не е траѣало много, зашто ся ѣавѣва на чело народа Шишманъ войвода, съ четирма та си юнацы сынове, изгонва за малко врѣмя Грцы тѣ конечно отъ Българиѣ и възстановѣва Българско то царство пакъ,

кату избира народа за царь голѣмья му сынъ Самуила, зашто то той е былъ отличенъ юнакъ¹⁾).

Самуиль побѣди на сѣкадѣ Гърцы тѣ, разпрострѣни Българско то царство юште повѣчь отъ Симеона. Той приноси царскыи Прѣстолъ въ Прѣспѣж, близъ Охридѣж, зѣ тытуль *Славянскыи царь*, подложивъ другы тѣ малкы славенскы племена, въ Старопланинскый полуостровъ, подъ еднаж власть. Той издърѣжава четиридесять годишны бытки съ Гърцы тѣ, ведно съ братья та си, нѣ най-послѣ истыштень отъ силы тѣ, умира притѣрпѣвъ голѣмы пагубы. Братья та му го наслѣдихѣж единъ подирь другы и слѣдвахѣж биткы тѣ съ Византийцы тѣ, нѣ нѣ вѣкы съ успѣхъ и ползѣж Българий. Подирь смъртѣж на най-малкыи братъ Самуиловъ, по-голѣма та часть Българий подпада подъ Византийскаж власть. Българи тѣ оставѣтъ безъ царя, нѣ нѣколко си храбри войводи държѣтъ Българскаж свободѣж по непристѣпни тѣ Старопланинскы мѣста и по-нѣкой си ягкы мѣста въ Македонийж. Това трайва до поіавление то Великаго Асѣня, правнука Шишманъ войводовъ отъ най-малкаго му сына. Подирь разорение то на династиѣж тѣж на чѣтирма та братья, царица та най-малкаго брата успѣва та прибѣгва въ планинѣж тѣж при независимы тѣ войводы, отвѣдша съ себѣ и трыма та си сынове, Асѣня, Петра и Ювана. Тѣа бѣше успѣла да отнесе съ себѣ си и едно голѣмо количество отъ остало то царско и народно съкровиште. Колко врѣмя ся стоѣли тии въ Планинѣж тѣж не е познато точно, нѣ види

¹⁾ Руски тѣ историци сѣж увели имя то Сурсувудъ за баштѣж Самуиловъ. Нѣ наши тѣ народни памятници казвѣтъ Шишманъ войвода. Може бы и отъ византийцы тѣ писатели да спомянува нѣкои си подобно нѣшто. Нѣ тии сличкы гѣ нѣшта кои то отивахѣж противъ тѣхнѣж тѣж политикѣж, записали сѣж ги съ порѣгательства и прикрывено. Войвода та кой то снѣ отъ Прѣстола Търновскыи царь Костадинъ Теша, кой то не бѣше по добъръ отъ Петра, тии го направихѣж овчарь, бърлокварь и проч!.....

ся да ся пжтували и въ Влашко и да ся сж нѣкакъ си при-
мирили съ Византийцы тѣ кату непознати.

Асѣнь и Петаръ штомъ достигнѣхъ въ зрѣлж възрасть,
кату придахъ управление то на имоты тѣ си по-малкому
си брату Ювану тии почнѣхъ да дѣйствуважъ между народу
за възстание противъ Византийскажъ власть и за изгнание
то на Гърцы тѣ отъ Българижъ, кату ся прѣдварително спо-
разумѣхъ добрѣ съ Власы тѣ. Срѣдства та за такова едно
прѣдприѣтие не имъ ускѣдѣвахъ, тии имахъ дозволенъ какъ
выше казамхе; трѣбаше само да склонѣжтъ народа, а най-
паче Старопланинскы тѣ жители.

Това възстание започва въ 118.. въ Търново и съвременно
въ Старж планинжъ подъ прѣдводительство то Асѣня. Съ пър-
во то възтание и сполукж тж, народъ прогласѣва Асѣня за
царь и възобновиава Българскажъ Патриаршижъ въ Търново.
Кръвопролитни тѣ битки съ Византийцы тѣ тражтъ десять
години се съ пагубж и разорение на Византийскажъ импе-
рижъ. Асѣнь разшыри Българскы тѣ граници до Драча и
привзѣ и Атонскажъ горж съ сичкы тѣ й Мънастиры. Той
дади едно твърдѣ обшырно развитие на Българскж тж кни-
жевность и наряди твърдѣ добро устройство въ царство то.

Византийскажъ империжъ въ врѣмя то на Асѣновцы тѣ от-
слабна съвсѣмъ и ся разпада до толкова, штото едно само
голо имя *империжъ* носѣше! Отъ другж же стрнжъ кръсто-
носци тѣ бѣхъ жъ почти сподѣлили, какъ то и самыя цар-
ствующыя градъ Византионъ, тии за дълго врѣмя бѣхъ
освоили отъ дѣто Юванъ Асѣнь гы испжди и възвърна ве-
ликодушнѣ Византийцѣмъ града имъ съ еднажъ чясть отъ окол-
шны тѣ му окржжыя, колко то да ся държи и да не падни
съвсѣмъ Византийскажъ империжъ. Юванъ Асѣнь е сторилъ
това само и само да не пропусти западны тѣ да ся вдво-
ръжтъ на Възстокъ, зашто то той виждаше въ тѣхъ едны

поголѣмы врагы за Българштинѣ тѣ, кои то единъ день можѣхѣ да постанѣтъ твърдѣ опасни за Българинѣ. Поради таѣ причинѣ той има толкова кръвопролитны битки съ тѣхѣ, на Вѣстокѣ, какъ то и самага Бьдуина, кои то бѣше станѣлъ царь въ Византионѣ, побѣди, близь Одрина, зѣ го въ пленъ съ сичкы тѣ му знамяниты войводы и, отвѣвши го въ Търново, наказаго смъртиѣ.

Асѣнь имаше право да постѣпи съ кръстоносцы тѣ на той-зи начинъ т. е. да ги изчисти отъ Вѣстокѣ, зашто то тии штомъ ся видѣхѣ на Вѣстокѣ отхвърлихѣ тутакъ-си Було то на кръстоноство то, (подъ извинение на кое то бѣхѣ подигнѣли военны тѣ походы противъ невѣрны тѣ Мухамеданцы, за освобождение то ушь на святы тѣ мѣста) и почнѣхѣ грабительства и урустошеня надъ самы тѣ Христіаны отъ дѣ то поминахѣ; а по-главно то чи освоивахѣ мѣста та имъ и ся установѣвахѣ по тѣхѣ кату владѣтели!

Съѣзи тѣ кои то ся виждѣтъ въ тѣхѣ времена между Българи тѣ и слабы тѣ Византийцы, само по-ради тыя причины сѣ ставали, а нѣ чи Българи тѣ и царя имъ нѣсѣ познавали Византийцы тѣ каквы сѣ и што имъ мыслѣтъ. Асѣнова та повременость е най-іасно записана, нѣ само отъ наши Българскы памятницы, нѣ и отъ Византийцы тѣ и Западни тѣ.

Подирь смърть тѣ Асѣня послѣднаго, Българинѣ пакъ почна да шествува назадѣ; зашто то Българи тѣ, единъ пѣтъ заразени отъ Византийцы тѣ, станѣхѣ и тии сплетици между си и не можихѣ никакъ вѣкы да ся поправѣтъ до нападение то на Турцы тѣ въ Европѣ.

Срождение то съ Византийскыя дворъ ся поднови и слѣдваше по-чясто съ царскы тѣ, съ боярскы тѣ и войводскы тѣ домородства. Гръци тѣ само чрѣзь тойзи начинъ работѣхѣ

за ослабление то на Българско то царство, зашто то другче и не можѣхъ ништо да сторѣтъ.

Повременность та отъ смъртъ тѣ на Асѣня послѣднаго, до встѣпанье то на Турцы тѣ въ Европѣ, прѣдставя, въ управление то на Българско то царство, едни непрѣстани сплѣтны и междуособны гоненя между царско то домородство, между велможы тѣ и по-знамяниты тѣ болѣры, кои сички сѣ ся старали само и само какъ да ся добыжтъ до върховнаѣ власть!

Млоги изгонени или несполучивши цѣль тѣ си, прибѣгвали сѣ при Византійскый дворъ и работили сѣ отъ тамо да вносѣвжтъ раздоры и подигжтъ мятежы, да бы могли чрѣзь той-зи начинъ да добыжтъ върховнаѣ власть въ Българіѣ.

Византійскый дворъ, съ сичкжтъ си слабость, не само што имъ е давалъ прибѣжиште свободно и непохытно, нѣ подпомагалъ имъ е съ сичкы тѣ си силы и държялъ е юште такива сплѣтницы и народоубійцы за всегда при себѣ си и въ най-малкый удобенъ случай употрѣблявалъ ги е за слѣпы орѣды на пѣкленаѣ си политикж къмъ Българы тѣ.

Всѣкъ можи да разсѣди чи при такива жялостны обстоятелства Българско то царство не можяше да напрѣдува вѣкы, нѣ трѣбаше отъ день на день да слабѣй и отпадва. Между такива сплѣтницы, които ся бѣхж поіавили тогава, Българіа не можіа вѣкы да роди одного Крума, едното Симеона, Самуила и Асѣня за да ѣ възвърни прѣжно то величие и славж! Та отиваше вѣкы на разпаданье то си; а околшны тѣ народи, кои то прѣжде бѣхж слаби, ползуюштыся отъ таж ѣ слабость, усилвахж ся и отнѣмахж ѣ постѣпено и свои тѣ владѣныя.

Русіа, до тогава незнатна, усилва ся съ завладение то на Волжіанско то Българско обшырно царство, кому първый

ударъ дадохъ Турко-татари тѣ; уси́лва ся чрѣзь завладеныя та около Черно то море и съ мѣста та *Мала-Русіа* днѣсь названи. Отъ тогава вѣкы прѣстава всѣка помошть отъ тамошны тѣ Българи за старопланинскы тѣ имъ братья, какъ то е прѣжде бывало много пѣти и кое то, чясто прихожданье отъ тамо въ Българиѣ, е смѣтило нѣкои си историци ушь чи Българи тѣ за пьрвы пѣть отъ тамо ся іавили около Дунава и въ Старопланинскыя полуостровъ, дѣ ушь имало седемъ Славіанскы племена! Тии Волжіанскы и други по-тѣхъ мѣста Българи една чясть ся притопихъ въ Татары, зашто то татарскаіа власть траіа много тамо, до дѣ то нѣ убори съвсѣмъ Русіа, а по-голѣмаіа чясть ся притопихъ въ Русы. Българско то царство отъ камъ Севѣрь ся стіаснѣва до Дунава, имѣюшто само подунавскы тѣ Войводства подъ власть тѣ си, кой то ся простирахъ до Днѣстрѣ рѣкѣ. Отъ камъ Западнѣ стрѣнѣ Маѣари тѣ ся уси́лвѣть и българи тѣ губѣтъ тамошны тѣ си прѣжны владеныя. А въ Старо-планинскыи полуостровъ ся уси́лвѣтъ нѣшто си и Сърби тѣ съ кнѣжество то си, и, въ врѣмя то Душана, искѣтъ и тии да бѣдѣтъ владѣтели тамо; нѣ то не отиди за много, зашто то Душаново то поіавление, въ тѣхъ смѣтны времена, быде както единъ силенъ лѣтенъ порой, кой то доводи за бързо врѣмя голѣмы наводненыя, нѣ прѣстава, и изсѣхва тутакъ си! Душанъ ништо основательно не направи и завладены тѣ отъ него нѣкои си южны стрѣны Българий, тутакъ си подирь смѣръть тѣ му остахъ пакъ подъ власть тѣ на Българскы тѣ войводы, кой то бѣхъ признали само върховнѣ тѣ власть Душана. Нѣ то нанеси голѣмо зло на Българи тѣ камъ южны тѣ стрѣны Българий, зашто то тии отъ послѣ чясть остахъ малки независимы Войводства, чясть подпаднѣхъ подъ Арбанашко то кралевство, а чясть подъ Византийскаѣ власть. Сърбски тѣ

генди връху Душаново то *силно царство*. писани отъ калугеры тѣ имъ по манастиры тѣ, въ новы тѣ времена, увеличавхъ много Душановы тѣ подвигы, кату сички тѣ легенди и на другы тѣ народы. А нови тѣ сърбски писатели, взѣвши поводъ отъ тѣхъ легенды, извадили сж мечтайно то имя на *Старж Сърбиѣ* въ Българиѣ, коіа простирхъ чякъ до Солунъ и Сѣресъ и мечтахъ завладение то ѿ!

При сичы тѣ тыя ослабленны на Българиѣ тогава, поживи ся раздори и между царско то домородство, и вѣтрѣшнаѣа върховна власть почна да ся дѣли и кжса на прѣдѣлы!

Това бѣше въ обштѣ състоіание то на Българско то царство кога то Турци тѣ почнхх да нападхъ Византийскаѣ мнимѣ вѣкы империѣ. Положение то же Византийскыя държавы въ него врѣмя можи ся изобрази въ кратцѣ съ слѣдныя: Вѣтрѣшно неустройство и неурядность до най-голѣмъ стѣпень; разкошности и развратности въ двора царскы и въ велможы тѣ; женскы сплѣтны и вмѣшательства ни хны въ гражданскы тѣ дѣла; калугерска ненаказность на тогавашно то духовенство; разтоштение на приходы тѣ на съкрввиште то; непослушность и неубузданость на войнство то; чясто свалванье на *императоры тѣ* отъ прѣстола имъ; ту сынъ башта да снѣма отъ прѣстола царскы, ту внукъ дѣда си, ту отличившъ ся нѣкой си младъ полководецъ да снѣма императъра си отъ прѣстога, съ помощъ тж на приврзано то му войнство или и на самж тж *императориѣ*, залобенж въ него! Съ еднаж рѣчь Византийскаѣа имперіа всѣкогы, а най-паче тогава е была хыпта на князове тѣ, на Богословскы тѣ пусты прѣныя, на развратности тѣ и всѣкогы е была погружена въ най-голѣмаж бѣдность?

Турци тѣ же, кои то бѣхх ся усилили и напрѣдвахх въ Малж Азиѣ и сочѣхх вѣкы камъ Европѣ, не можіахх да пропустѣхъ такива едны удобны за тѣхъ обстоіательства.

Прибѣгши тѣ же при тѣхъ отъ Византионъ изгнани силѣтницы непрѣстанно ги поуштрѣвахъ на това и показвахъ имъ сички тѣ слабости на свои тѣ братья, побудени отъ слѣпъ страсть и отъ безвѣстнъ ярость камъ тѣхъ отмъщения ради!

Истинъ чи въ повѣстность тж на сички тѣ почти народы, кои то сж зѣмали гражданско дѣйствие въ свѣта, можи да ся види примѣръ отъ такавъ слабость, да прибѣгвхтъ при общтыя врагъ отъчѣства имъ, въ нѣкои си обстоиателства, нъ въ Гръцы тѣ таиа слабость ся види до голѣмъ стжпень юште отъ стары тѣ времена. Въ повѣстность тж ся е забѣлжило, се пакъ отъ тѣхъ писана, чи млоги Елени, отъ знамяниты лица, сж прибѣгвали, поради раздорны свадны, при Персы тѣ и прѣдвождали сж ги, не само съ свѣты тѣ ся нъ и лично, въ походы тѣ имъ противъ свое то събствено отъчѣство Еладж! А помѣсеня въ Византийско то царство гръcky элементъ бѣше наслѣдилъ таиа народоубийственж слабость до най-голѣмъ стжпень. Тѣхни тѣ же потомци, отъ въдворение то на Турцы тѣ въ Европж и въ Византионъ. познати тѣ *фанариоти* слѣдвхтъ и до днѣсь това придательство, служяшти на Турцы тѣ *тѣломъ* и *душомъ* противъ свое то бѣдно отъчѣство и противъ самаж свободнж Гърциж, за кое то тии ништо не чюствухтъ; можи ся каза точно за тѣхъ чи таиа мила и свята рѣчь *отъчѣство* и *чьсть* никакво впечатление не прави въ тѣхны тѣ сьрдца!

Наши тѣ Българи бѣхж исключени отъ таж народоубийственж слабость, нъ отъ нѣколко години насамъ и тии ся заразихж и по сички тѣ почти градишта ся находхтъ по нѣколко си клѣтницы, привързани на Турцы тѣ тѣломъ и душомъ, кои то придахтъ Туркомъ народны тѣ ни ентесеси! Таиа зараза ся яави найпрѣдъ въ нѣкои си развра-

тны младежы, зашто то въ стары тѣ ѿ имаше и отъ по-
прѣды, отъ какъ ся іави пропаганда та въ Българиѣ, коіа
то иска да вмѣкни и посѣе вѣроисповѣдныя раздоръ меж-
ду народа ни. А най-млого ся усили отъ какъ ся съста-
ви *Дунавскій яелетъ*, дѣ Турціа ся старай да въведе ав-
стрийскаѣ прѣжнѣ народоубийственѣ системѣ т. е. да вла-
дѣй народы тѣ чрѣзь народы тѣ. Турціа, какъ то е по-
знато, дади свободенъ ходъ по тѣхъ мѣста на неубузданѣ
тѣ развратность за да убие народныя духъ! Тамо млого
клѣтници, стѣ млади тѣ Българы, влѣзохѣ въ турскѣ служ-
бѣ и станѣхѣ чърни придатели отъчѣства! Забѣлѣжительно
е чи повѣчь то отъ тѣхъ заблудены младежы сѣ былъ по-
мѣсены и въ пропагандѣ тѣ!

Штѣ ли можи Турціа да успѣе въ това си прѣдприѣтие,
това е едно пытанье лесно да ся рѣши: При двѣшно то
развѣтие народнаго духа въ Българиѣ за такова едно прѣд-
приѣтие е вѣкы кѣсно и Турціа неште доди до никакавъ
успѣхъ, освѣнъ да послѣши падение то си съ това. И най-
простѣй Българинъ вѣкы ся събуди и почувствува дълбоко
въ сърдце то си чи трѣба вѣкы да убори турско губитель-
ско иго! поіавивши тѣ ся таіа годинѣ въ Българиѣ то
показвѣтъ іавно.

(Конецъ на първа тѣ книжицѣ.)

ПРИБАВКА.

Възпомянаніе старобългарско на развалины тѣ старославнаго града Чырвенотоу близъ Рухчука.

Давно засѣднѣло свободы свѣтло слынце,

Силна Държіава ахъ изчезла!

Робство мянило веселое земы лице

Турска рѣжа все поразила!

Тишина мъртва обладала днѣсь владѣе

Въ красныя той-зи прѣдѣль,

Весель любезень гласъ ся вѣкы не шѣе,

Турчинъ ужасень страхъ задалъ!

* * *

Славень недавно тукъ е българскы градъ былъ,

Святы великолѣпни храми,

Българинъ дѣ Весилнаго славословиль,

Тайно днѣсь то мѣсто нами!

Разсыпи тѣжно сочѣтъ старѣ нашѣ славы,

Горки остатки разрушени!

Веселовидна гѣста кычяета дѣбрава,

Гробы покрыва потрушени!

* * *

Жилиште мъртвихъ покойно, вѣченъ сынъ

Спомянь прѣшества ни дава!

Българину показва минѣлажъ сѣнь,

Мысли за бѣдность му внушава!

Непостоіаное теченье свѣтовно,

Чѣрныя сѣдбины ударъ

Вижда ся тукъ всезлобнаго врага ужасно
Упостошенье кто задалъ!

* * *

Тука Каранове потомци, храбри силни,
Свободенъ сж животъ живѣли,
Мѣсто прѣкрасно мжжески бранили славни
Міру прѣстрашни тѣ сж были!
Свобода имъ прѣсладка скжца была рѣчь,
Мило отчѣство родинѣ
С' пламеннъ и острья бранили сж тѣ мечь!
Ахъ! Слава наша какъ погина!

* * *

Чърному Богу мжжество отидѣ жертва,
Силни юнаци изгубихѣ,
Многогодишнаѣ кръволитнѣ битвѣ!
Звѣри поганци обладахѣ
Веселы цвѣтны прѣдѣлы, могилы красны
Мрачно гы засѣни затменье!
Свѣтлаго льва турскы знакъ го затымни,
Полмѣсець нанеси угніатешье!

* * *

Зборишта, тържества сж тукъ ставали свѣтли
По цвѣтоносны полѣнки!
Храбри юнаци бързы сж кони ѣздили,
Млади играли сж дѣвойки!
Сладкы народны пѣсны люди сж тукъ пѣли
Празници наши дѣ народны,
Сяйно сж прадѣди наши празновали,
Сички сж были благородни!

Славны народны тукъ позоришта имало,
Мѣжъство и тѣлесна сила,
Главное занимање тѣхное было,
Военна позната хитрость была!

Штитове срьбърни и остро дълго коплье
Българи всадници юнаци
Тукъ сж опытвали, ломили в' това поле,
Вѣнецъ былъ за побѣдонохцы!

* * *

На бой кога отхождали войници
С' пѣсны народъ гы спроваждалъ!
Славно кога сж враштали побѣдонохци
Дѣвшкы ликъ с' пѣсень гы срьшталъ!

По поды цвѣты разновидны постилали
Мѣжъство всѣкыя цѣнилъ!
Царю же Лилиакъ отлично отдавали,
Родъ нашъ образованъ е былъ!

* * *

Штѣли ахъ! изгрѣе наше пакъ свободы сланце!
Турскы полмѣсецъ да зазари!
Облацы робства да разгони то далѣче
Българска земѣ да разведри!

Свобода сладка пакъ между нами да владѣе
Правда народна, законъ святъ,
Сѣкы доволенъ в' отъчество да живѣе
Коранъ да падни вѣче проклѣтъ!

* * *

Покажимъ міру че сме прѣ были народъ!
Незавысимъ и самосталнъ,

Славно коляно, чяда на Славянскы родъ,
Кой ся показалъ в' бранѣхъ славнѣ!
Доста сме бѣдни въ горестъ живѣли покорни,
Турекъ да съкрушимъ власть!
Нека сж и ны проотцѣмъ явимъ подобни,
До колѣ въ рабскъ напастъ!

* * *

Млади юноши! Вы поколение днѣшно,
България отъ Васъ чѣка,
В' поприште славно Вы да внидите зговорно,
Племя удрѣте лъжьпророка!
Знамянъ Азийскы доло да падни низко!
Льва да въздвигните вѣнчяна!
Міру да ся провѣкните и Вы високо:
Живе България пакъ Славна!!!

Р...

БИБЛИОТЕКА на
Тодоръ Д. Плочевъ

